Public Disclosure Authorized
Public Disclosure Authorized
Public Disclosure Authorized
Public Disclosure Authorized

MOLDOVA

ACTUALIZAREA PRIVIND SĂRĂCIA ȘI PROSPERITATEA PARTAJATĂ, 2018

Alexandru Cojocaru și Mikhail Matytsin, Practica globală Sărăcie și echitate, Banca Mondială

CUPRINS

Lista figurilor 1

Lista casetelor 2

Rezumat 3

Introducere 4

1. Tendințele generale ale cheltuielilor gospodăriilor casnice, ale sărăciei și inegalității 5

Dinamica generală a cheltuielilor 5

Dinamica sărăciei 8

2. Principalii factori determinanți ai prosperității partajate în perioada 2011-2016 13

3. Sustenabilitatea prosperității partajate: prin prisma activelor 17

Concluzii 21

Anexa 1: Caracteristicile principale ale profilului sărăciei 22

LISTA FIGURILOR

Figura 1: Ratele sărăciei bazate pe diferiți factori de conversie PCI, pe regiuni 5
Figura 2. Creșterea reală a PIB-ului și consumului gospodăriilor potrivit conturilor naționale, procente 6
Figura 3. Tendințele pieței muncii: participarea forței muncii, ratele de ocupare și șomaj, procente 6
Figura 4: Ratele creșterii reale a consumului în zonele rurale și urbane, procente 6
Figura 5: Dinamica măsurilor inegalității (indicele Gini și raportul P90/P10) 7
Figura 6: Indicele GINI, perspectivă comparativă 8
Figura 7: Evoluția sărăciei în funcție de pragurile internaționale și naționale de sărăcie: 2000-2016 8
Figura 8: Rata sărăciei conform pragului internațional de 5,5 dolari SUA/zi pentru țările cu venituri medii la limita superioară, regiunea EAC 9
Figura 9: Sărăcia în țările cu venituri medii la limita inferioară 10
Figura 10: Sărăcia în țările cu venituri medii la limita superioară 10
Figura 11. Ratele sărăciei pe zone urbane/rurale, procente 10
Figura 12. Ratele sărăciei pe regiuni, procente 10
Figura 13: Indicatorii de profunzime și severitate a sărăciei, procente 11
Figura 14: Evoluția ratelor sărăciei pentru grupurile de vârstă principale 11
Figura 15: Evoluția clasei economice în timp în Republica Moldova 12
Figura 16: Evoluția în timp a prosperității partajate în țările EAC 13
Figura 17: Contribuțiile surselor de venituri în creșterea totală a veniturilor disponibile 14
Figura 18: Decompoziția Shapley a creșterii veniturilor disponibile, pe chintile 14
Figura 19. Structura veniturilor, total B40 15
Figura 20. Structura veniturilor, total T60 15
Figura 21: Evoluția profilului de vârstă al populației, 2011-2016 16
Figura 22: Distribuția spațială a grupurilor B40 și T60 18
Figura 23: Accesul la serviciile de bază 18
Figura 24. Ponderea populației pe grupuri de vârstă, procente 18
Figura 25. Raportul de dependență 18

Figura 26. Ponderea populației conform nivelului de studii (22+), procente 19
Figura 27: Ponderea populației conform stării de sănătate, procente 19
Figura 28. Accesul la asigurare medicală 19
Figura 29. Ponderea populației pe tipuri de angajare, rural 20
Figura 30. Ponderea populației pe tipuri de angajare, Urban 20
Figura 31: Bunăstarea subiectivă, conform clasificării B40/T60 20
Figura 32: Bunăstarea subiectivă, conform statutului de sărăcie 20
Figura 33: Compoziția geografică a grupurilor sărace și nesărace 22
Figura 34: Compoziția de vârstă a grupurilor sărace și nesărace 22
Figura 35: Structurile gospodăriilor grupurilor sărace și nesărace 22
Figura 36: Structura educațională a grupurilor sărace și nesărace 22
Figura 37: Raporturile de dependență în cadrul grupurilor sărace și nesărace 22
Figura 38: Compoziția tipurilor de ocupare ale grupurilor sărace și nesărace 22

LISTA CASETELOR

Caseta 1: Implicațiile pragurilor de sărăcie bazate pe grupuri de venituri, cu PPC noi 4
Caseta 2: Analiza distribuției veniturilor prin prisma clasei economice 12
Caseta 3: Evaluarea prosperității partajate: cadrul de active 17

REZUMAT

Republica Moldova a înregistrat progrese substanțiale în raport cu reducerea sărăciei și prosperitatea partajată în ultimul deceniu, însă progresele au încetinit în ultimii ani. În perioada 2008-2016, rata sărăciei, măsurată conform pragului internațional de 5,5 dolari SUA/zi, a fost redusă de la 33 la sută la 16,5 la sută din populație. Sărăcia în Republica Moldova nu este amplă, conform standardelor aplicabile grupului de țări cu venituri medii la limita inferioară (abr. eng. LMIC), din care face parte Republica Moldova. În aceeași perioadă, prin comparații globale, reducerea sărăciei a fost însoțită de o scădere impresionantă a nivelului general de inegalitate, deși Republica Moldova înregistra din start un nivel redus de inegalitate la începutul perioadei. Cu toate acestea, ritmul reducerii sărăciei a încetinit în ultimii ani și a stagnat în 2016, după un an de recesiune în 2015, iar creșterea veniturilor disponibile, în timp ce continuă să fie incluzivă, a fost mult mai mică în termeni absoluți în perioada 2011-2016, comparativ cu perioada 2006-2013.

Totuși, reducerea sărăciei în ultimul deceniu nu a fost asociată cu expansiunea clasei de mijloc. Raportul recent al Băncii Mondiale privind contractul social în Europa constată că, în ultimele decenii, clasa de mijloc se extinde în economiile în curs de tranziție, dar acesta nu este cazul Republicii Moldova. Folosind aceleași definiții, ponderea clasei de mijloc în Republica Moldova în 2016 era similară celei din 2007; multe persoane care au scăpat de sărăcie în trecut rămân în continuare susceptibile sărăciei în sensul probabilității de a cădea din nou în plasa sărăciei.

Cadrul de active evidențiază unele vulnerabilități și dificultăți pentru extinderea clasei de mijloc, prezintă domenii importante unde se atestă o lipsă de convergență, în pofida reducerii sărăciei din trecut. În pofida progreselor obținute în raport cu reducerea sărăciei, capacitatea de generare a veniturilor a grupurilor sărace și a segmentului compus din cele mai sărace patruzeci la sută din populație (abr. eng. B40) rămâne în continuare limitată de accesul redus la unele servicii, precum educația, dar și de utilizarea lor mai puțin intensă, observată prin diferențele în tendințele de ocupare ale gospodăriilor sărace și ale celor nesărace. Mai mult ca atât, în pofida reducerii sărăciei din trecut, în ultimii ani se atestă puțină convergență vizibilă în raport cu anumite dimensiuni esențiale, cum ar fi nivelul de studii sau accesul la servicii esențiale. Gospodăriile B40 prezintă, de asemenea, mai multe persoane dependente per membru de vârstă activă, iar ratele de dependență au crescut în timp, fapt ce constituie o constrângere pentru capacitatea gospodăriei de a genera venituri per capita, grație ponderii mai mari a persoanelor dependente, tinere sau vârstnice. Soluționarea acestor provocări de natură mai structurală rămâne un factor-cheie pentru sustenabilitatea ulterioară a eforturilor de reducere a sărăciei și prosperitate partajată în Republica Moldova. De asemenea, persoanele aflate la limita inferioară a distribuției veniturilor se bazează mai mult pe veniturile agricole, care sunt volatile, parțial datorită productivității reduse a agriculturii mici în Republica Moldova.

Îmbătrânirea populației în Republica Moldova reprezintă o provocare suplimentară pentru prosperitatea comună viitoare. În trecut, remiterile și pensiile au constituit principalele surse de creștere a veniturilor disponibile pentru grupul B40 – reflectând îmbătrânirea populației, în tandem cu transferurile de asistență socială la limita inferioară a distribuției veniturilor. Pe parcursul perioadei 2011-2016, pensiile și remiterile au contribuit împreună cu 86 la sută din creșterea totală a veniturilor disponibile pentru grupul B40. Pensiile devin, de asemenea, o sursă de venituri tot mai importantă – în grupul B40 urban, ponderea pensiilor în veniturile disponibile a crescut cu 4 puncte procentuale, iar în grupul T60 urban această pondere a crescut cu 5 puncte procentuale în perioada 2011-2016. Începând cu 1990, vârsta medie în Republica Moldova a crescut în ansamblu mai rapid decât în regiunea Europa și Asia Centrală (EAC) și ar putea atinge vârsta de 47,4 ani până în 2060 – mai mare decât media regională sau media din țările vecine, cum ar fi Bulgaria și România, în timp ce ponderea persoanelor vârstnice ar putea să se dubleze până în 2060. Populația de vârstă aptă de muncă, care prezintă tendințe de descreștere, va exercita o presiune suplimentară asupra sistemului de pensii. Emigrarea rămâne în continuare o contribuție importantă atât la scăderea generală a populației, cât și la îmbătrânirea populației, în grupul persoanelor de vârstă activă, multe persoane fiind tinere.

INTRODUCERE[1]

Nota oferă o actualizare a dinamicii recente a sărăciei și prosperității partajate și unii factori contribuabili, precum și prezintă noile praguri internaționale de sărăcie, folosite în prezent. Actualizarea a profitat de publicarea datelor Cercetării bugetelor gospodăriilor casnice (CBGC) pentru runda din 2016. Precedenta actualizare a sărăciei și prosperității partajate, publicată în 2017, actualizează tendințele sărăciei și ale prosperității partajate până în 2015. Prima secțiune prezintă o discuție privind reducerea generale a sărăciei și prosperitatea partajată până în 2016 – cele mai recente date disponibile din Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice. În special, dinamica sărăciei este prezentată pentru prima dată, utilizând valorile PPC bazate pe exercițiul PCI (programul comparativ internațional) din 2011, și utilizând pragurile de sărăcie recent adoptate în funcție de clasa de venituri – 3,3 dolari SUA/zi și 5,5 dolari SUA/zi (vedeți Caseta 1). În sensul acestei note, folosim pragul de 5,5 dolari SUA/zi, însă secțiunea prezintă, de asemenea, o analiză comparativă a dinamicii sărăciei bazată pe pragurile vechi și noi. Deoarece este pentru prima dată când statisticile cu privire la sărăcie și prosperitatea partajată pentru Republica Moldova, comparabile pe plan internațional, sunt prezentate pe baza factorilor de conversie PPC PCI din 2011 și se bazează pe pragurile de sărăcie nou definite, în funcție de clasa de venituri, introducerea discută motivele pentru schimbarea metodologiei cu privire la sărăcie, folosită de Banca Mondială pentru monitorizarea sărăciei pe plan mondial, și implicațiile acestei schimbări asupra tendințelor sărăciei în timp și asupra nivelurilor absolute ale sărăciei raportate în Republica Moldova. Secțiunea 2 discută principalii factori determinanți ai prosperității partajate în perioada 2011-2016. Secțiunea 3 examinează profilul grupurilor sărace și vulnerabile, accesul lor la resurse și servicii și schimbările din acest profil în ultimii ani.

CASETA 1: IMPLICAȚIILE PRAGURILOR DE SĂRĂCIE BAZATE PE GRUPURI DE VENITURI, CU PPC NOI

Până de curând, ratele sărăciei, comparabile pe plan internațional, pentru Ucraina și alte țări din întreaga lume au fost măsurate în funcție de pragurile de paritate a puterii de cumpărare (PPC), bazate pe runda 2005 a Programului comparativ internațional (PCI). Banca Mondială a marcat tranziția spre cea mai recentă rundă PCI din 2011, iar noul prag global de sărăcie este stabilit la 1,90 dolari SUA/zi, folosind prețurile din 2011. Aceasta se datorează faptului că noii factori de conversie PCI din 2011 oferă o explicație mai exactă și mai actualizată a costului real de trai în diferite țări, față de factorii de conversie PCI din 2005. Noul prag global se obține prin aceleași praguri naționale de sărăcie, care au fost folosite pentru a defini pragul precedent de 1,25 dolari SUA/zi, exprimate în unități monetare locale în prețurile anului 2005, ajustându-le pentru 2011, utilizând IPC-uri naționale și convertindu-le ulterior la valorile PPC USD, utilizând PPC-urile din 2011 și adoptând, similar abordării precedente, o medie simplă a valorilor rezultate. În toamna anului 2017, Banca Mondială a introdus, de asemenea, două praguri globale complementare de sărăcie – 3,20 dolari SUA și 5,50 dolari SUA per persoană/zi, în calitate de punct de referință pentru țările din întreaga lume, al căror nivel de dezvoltare scade relevanța pragului internațional de sărăcie. Introducerea acestor praguri explică clar faptul empiric că, costul de reducere a sărăciei și de realizare a aceluiași set de capabilități, crește în rândul țărilor cu venituri medii. Astfel, pragurile noi de sărăcie sunt obținute prin distribuția țărilor lumii în diferite grupuri de venituri, utilizând clasificarea Băncii Mondiale pentru venituri mici; venituri medii la limita inferioară; venituri medii la limita superioară; venituri mari, precum și alegerea unui prag de sărăcie tipic fiecărui grup de venituri, în același mod în care pragul de 1,90 dolari SUA este tipic pentru cele mai sărace țări. Pragul median al sărăciei pentru cele 32 de țări cu venituri medii la limita inferioară constituie 3,21 dolari SUA, iar pentru cele 32 de țări cu venituri medii la limita superioară constituie 5,48 dolari SUA. Modificările rezultate ale ratelor sărăciei bazate pe diferite runde PCI sunt mici, iar tendințele în timp sunt coerente în cadrul fiecărei regiuni, inclusiv în EAC (vedeți Figura 1).

Noile praguri globale urmăresc scopul de a permite comparații între țări și jalonarea în cadrul și între regiunile în curs de dezvoltare. Noile praguri globale își propun, de asemenea, să consolideze angajamentul Grupului Banca Mondială în țările cu venituri medii, să permită țărilor din diferite regiuni să fie comparabile între ele și să ofere un prag global de sărăcie pentru țările cu venituri medii la limitele inferioare și superioare, mai adecvat pentru contextele lor.

[1] Nota este un produs livrabil în cadrul activității programatice Sărăcia și prosperitatea partajată, ECCEE (P160443). Nota a fost produsă de Alexandru Cojocaru și Mikhail Matytsin. Comentariile și sugestiile echipei din Moldova sunt înalt apreciate. Echipa a beneficiat de orientarea generală oferită de Luis-Felipe Lopez-Calva (manager practică, GPV03).

FIGURA 1: RATELE SĂRĂCIEI BAZATE PE DIFERIȚI FACTORI DE CONVERSIE PCI, PE REGIUNI

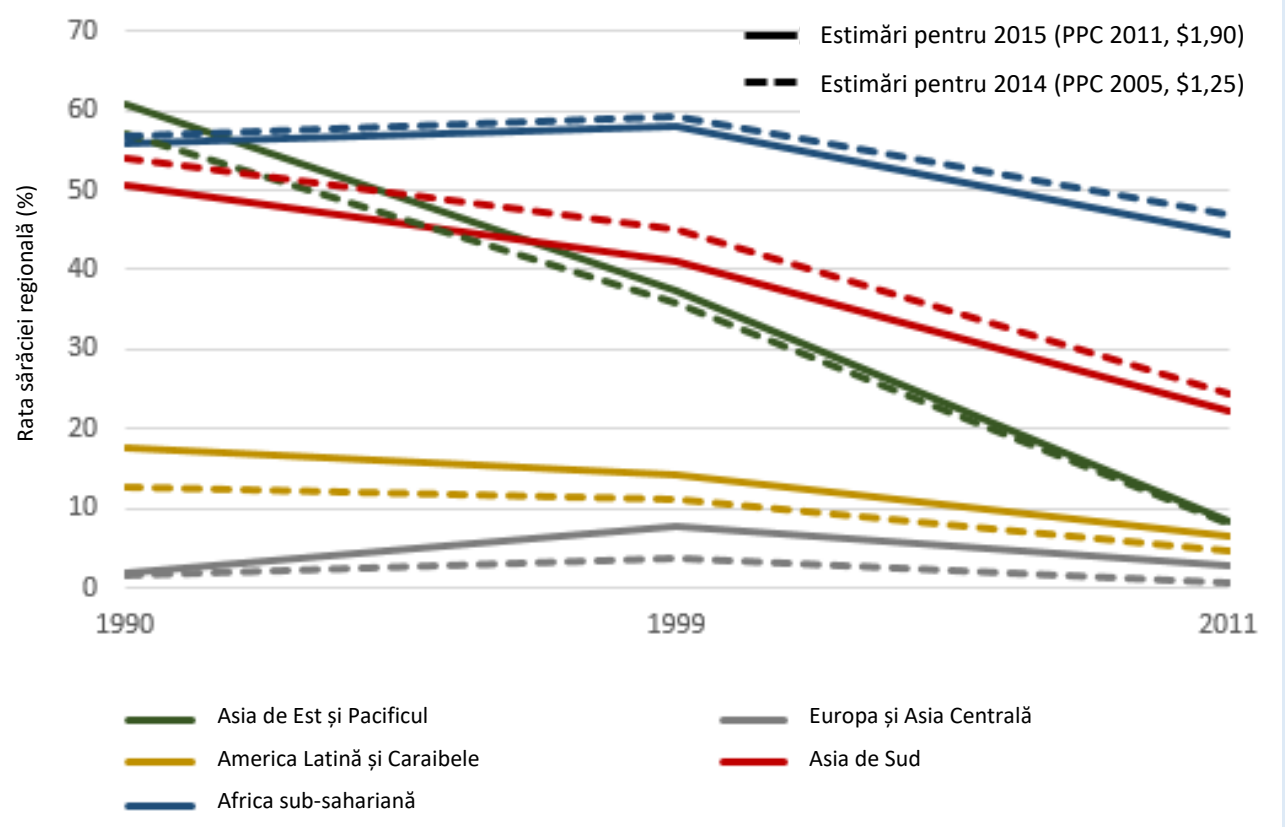

Surse: Pentru discuții mai detaliate, vedeți:
http://blogs.worldbank.org/developmenttalk/richer-array-international-poverty-lines
https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/international-poverty-line-has-just-been-raised-190-day-global-poverty-basically-unchanged-how-even

1. TENDINȚELE GENERALE ALE CHELTUIELILOR GOSPODĂRIILOR CASNICE, ALE SĂRĂCIEI ȘI INEGALITĂȚII

DINAMICA GENERALĂ A CHELTUIELILOR

Recesiunea din 2015 a afectat cu întârziere bunăstarea gospodăriilor casnice; în pofida redresării PIB-ului în 2016, creșterea consumului a fost negativă, în special în spațiul urban. Per ansamblu, dinamica cheltuielilor a fost mai favorabilă la limita inferioară a distribuției bunăstării, iar nivelul general al inegalității a continuat să scadă. Declinul sărăciei din anii precedenți a stagnat, dar sărăcia a continuat să devină mai puțin severă, măsurată prin decalajul sărăciei și decalajul sărăciei la pătrat. În pofida acestor tendințe, reducerea sărăciei în ultimul deceniu nu a fost asociată cu expansiunea clasei de mijloc, în sensul populației care nu se confruntă cu un risc semnificativ de a cădea pradă sărăciei; multe gospodării casnice care depășesc pragul sărăciei rămân în grupul vulnerabil și ar putea reveni la sărăcie dacă se vor confrunta cu șocuri negative de venituri.

După creșterea economică negativă din 2015, creșterea PIB-ului a fost recuperată în 2016, însă creșterea consumului a devenit negativă, evidențiind efectele întârziate. Economia a înregistrat o creștere a PIB-ului de 4,2 la sută de la an la an în 2016 (vedeți Figura 2), după performanța negativă din 2015 (-0,4 la sută de la an la an), însă recuperarea a fost lentă și economia a crescut doar cu 1,3 la sută de la an la an în prima jumătate a anului 2016. Însoțită de creșterea ratei șomajului în 2015 (vedeți Figura 3), în pofida recuperării ratelor de activitate și ocupare, aceasta s-a soldat în 2016 cu scăderea întârziată a consumului gospodăriilor, înregistrat în datele Cercetării bugetelor gospodăriilor casnice.

FIGURA 2. CREȘTEREA REALĂ A PIB-ULUI ȘI CONSUMULUI GOSPODĂRIILOR POTRIVIT CONTURILOR NAȚIONALE, PROCENTE

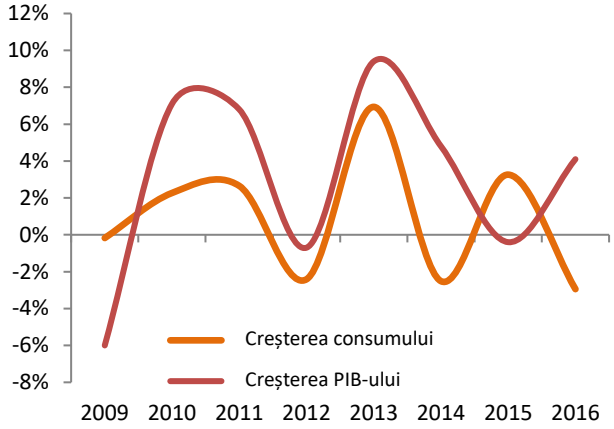

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Haver Analytics și calculele colaboratorilor Băncii Mondiale.

FIGURA 3. TENDINȚELE PIEȚEI MUNCII: PARTICIPAREA FORȚEI MUNCII, RATELE DE OCUPARE ȘI ȘOMAJ, PROCENTE

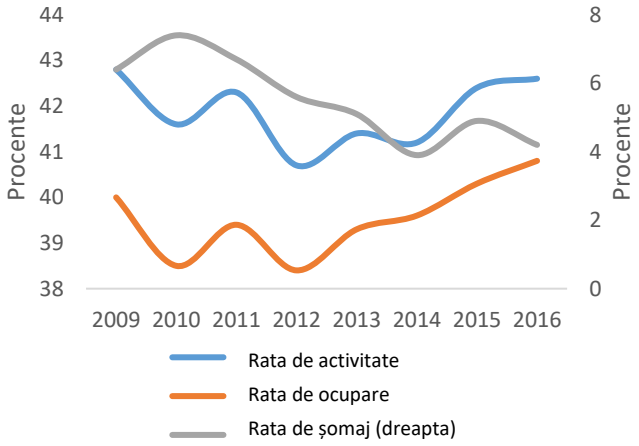

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Scăderea creșterii consumului a fost mai pronunțată în zonele urbane și în rândul gospodăriilor casnice cu venituri mai mari. Dinamica consumului nu a fost uniformă nici în toate zonele geografice și nici în distribuția bunăstării. În localitățile urbane, s-a înregistrat o recuperare mai mare a consumului în 2015, după o creștere negativă în 2014, dar acesta a revenit pe partea negativă în 2016, marcând o scădere de 5 la sută de la an la an. În zonele rurale, dinamica consumului a fost mai stabilă, iar în 2016 creșterea consumului a fost doar marginal negativă. Între timp, în întreaga distribuție, variațiile creșterii consumului au fost mai pronunțate la limita superioară a distribuției bunăstării - în grupul Top 60 la sută din populație (t60) față de grupul celor mai săraci 40 la sută din populație (b40). În perioada 2015-2016, creșterea cheltuielilor în grupul t60 în spațiul urban a constituit -5 la sută, în timp ce a fost pozitivă pentru grupul urban b40 (1 la sută), iar în spațiul rural cheltuielile grupului b40 au scăzut doar marginal, comparativ cu declinul de 2 la sută pentru grupul rural t60.

FIGURA 4: RATELE CREȘTERII REALE A CONSUMULUI ÎN ZONELE RURALE ȘI URBANE, PROCENTE

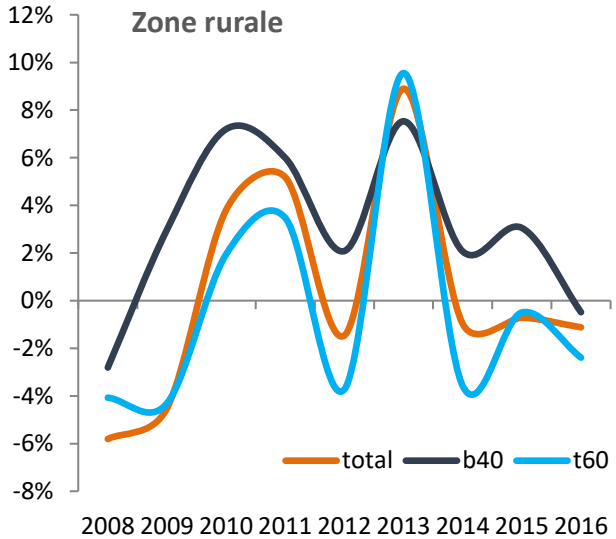

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, calculele colaboratorilor Băncii Mondiale.

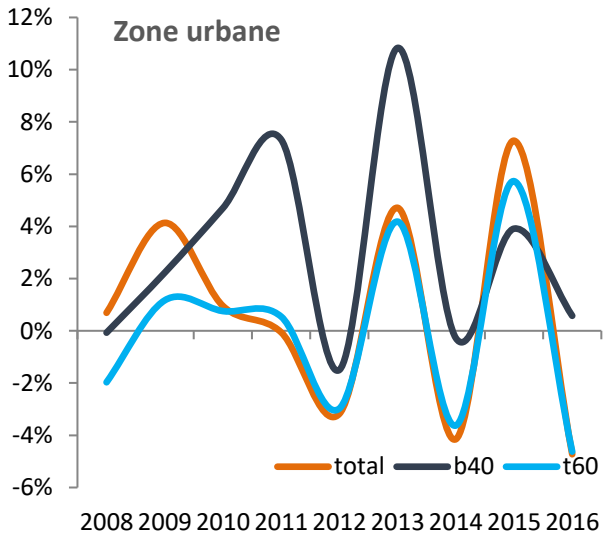

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, calculele colaboratorilor Băncii Mondiale.

Ca rezultat al dinamicii mai favorabile a cheltuielilor la limita inferioară a distribuției bunăstării, nivelul general de inegalitate a continuat să scadă. În perioada 2008-2016, creșterea cheltuielilor grupului b40 a depășit creșterea cheltuielilor grupului t60 și, în mod similar, în anii în care a fost negativă, magnitudinea contractării a fost mai temperată

în grupul b40. Aceste schimbări distribuționale pot fi observate, de asemenea, în dinamica nivelului general de inegalitate – indicele Gini al inegalității a fost redus de la 0,34 în 2007 la 0,26, sau practic cu o pătrime. De asemenea, o altă măsură a inegalității, raportul nivelurilor de cheltuieli ale percentilelor 90 și 10 ale distribuției, a scăzut în aceeași perioadă, de la 4,7 la 3,1 (vedeți Figura 5). În 2015, indicele Gini al inegalității a crescut marginal, dar a rămas foarte mic, constituind 0,22.

FIGURA 5: DINAMICA MĂSURILOR INEGALITĂȚII (INDICELE GINI ȘI RAPORTUL P90/P10)

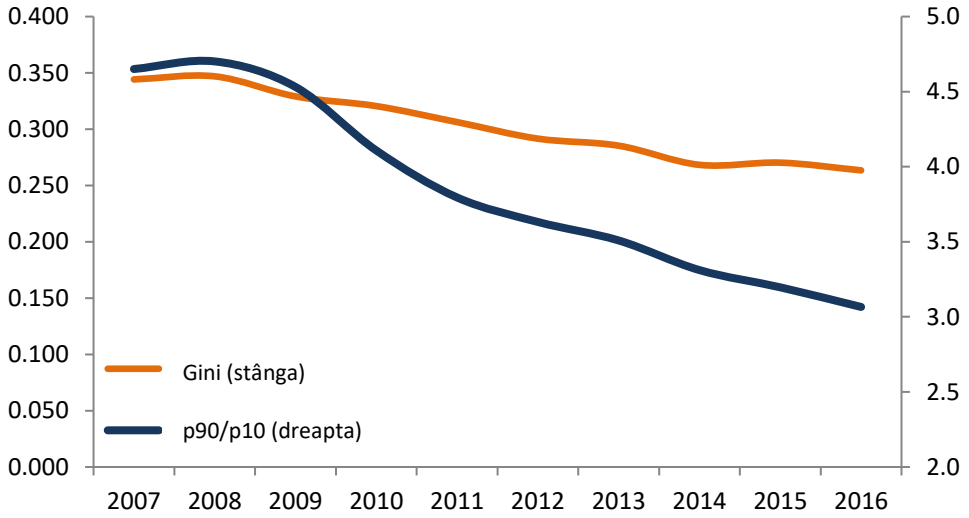

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, calculele colaboratorilor Băncii Mondiale.

Nivelul inegalității în Republica Moldova rămâne redus conform standardelor EAC, și declinul inegalității din ultimul deceniu este impresionant comparativ cu dinamica inegalității în alte țări. Fiind situat la mai puțin de 0,27, Republica Moldova înregistrează al zecelea cel mai redus nivel de inegalitate, măsurat de indicele Gini în toate țările EAC (vedeți Figura 6, A). Pentru comparație, în Georgia și Rusia, indicele Gini este situat la nivel mai mare de 0,37 și, în Turcia, la un nivel care depășește 0,4. Mai mult ca atât, dacă ținem cont de schimbările în inegalitate în Republica Moldova în perioada 2006-2016, declinul inegalității este destul de mare conform standardelor internaționale. De exemplu, Figura 6, B prezintă un grafic difuzat al nivelurilor inițiale de inegalitate în jurul anului 2006, precum și al schimbărilor în inegalitate în perioada 2006-2016. După cum era de așteptat, declinurile mai mari în inegalitate din ultimul deceniu (un număr mai pozitiv pe axa Y) au tendința să se producă în țările, unde nivelul inițial de inegalitate în jurul anului 2006, măsurat de indicele Gini, era mai mare. În întreaga lume, pentru țările unde datele sunt disponibile, se atestă o relație pozitivă între inegalitatea inițială și magnitudinea absolută a declinului ulterior al inegalității (după cum sugerează linia lineară pozitiv înclinată). Totuși, țările din regiunea EAC (în culoare oranj) se concentrează preponderent în jurul liniei regresiei și prezintă niveluri mai mici de inegalitate (atât la începutul perioadei, cât și la finele perioadei, față de țările din alte regiuni). Republica Moldova, dar și Kîrgîzstan, se evidențiază în raport cu magnitudinea declinului inegalității comparativ cu nivelul inițial de inegalitate. Cu toate acestea, un avertisment important este că, în Republica Moldova, precum și în țări ca Belarus, Ucraina și alte țări CSI, indicele Gini este calculat în mod obișnuit din datele privind cheltuielile gospodăriilor ale cercetărilor bugetelor gospodăriilor casnice, în timp ce indicii inegalității în statele membre ale UE sunt calculați pe baza datelor privind veniturile disponibile din cercetarea EU-SILC, iar nivelurile de inegalitate prezintă tendința de a fi mai mari în raport cu veniturile (din motive, precum atenuarea consumului prin împrumuturi și economii, sau precizia sporită a înregistrării cheltuielilor gospodăriilor în contextul unor niveluri înalte de ocupare neformală).

FIGURA 6: INDICELE GINI, PERSPECTIVĂ COMPARATIVĂ

A: Inegalitatea în EAC, ultimele date disponibile

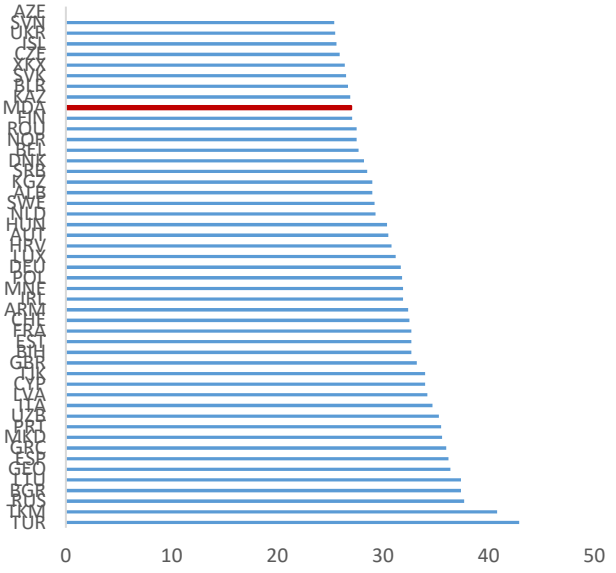

Note: Indicii Gini ai inegalității în EAC, raportați în portalul de date al Băncii Mondiale privind sărăcia și echitatea.

B: Schimbările în inegalitate pe plan mondial, 2006-2016

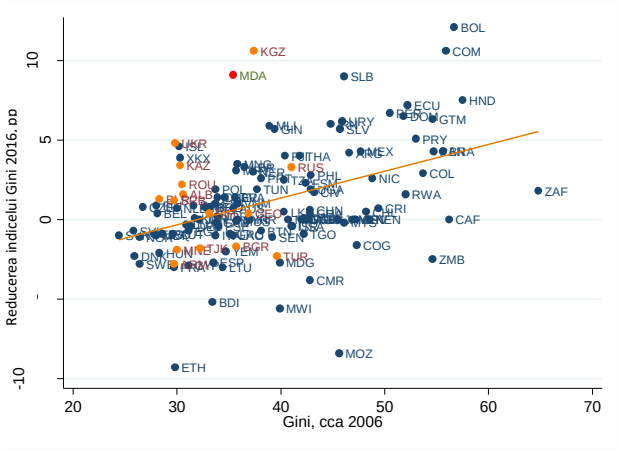

Note: Axa X trasează indicele Gini în jurul anului 2006 (valoarea este preluată din 2006, oricând este disponibilă, și din 2004-2008 pentru alte țări, prioritatea fiind acordată valorilor celor mai apropiate de 2006); axa Y trasează reducerea în puncte procentuale în perioada 2006-2016 (valoarea negativă înseamnă creșterea indicelui Gini), Moldova este marcată cu roșu; țările EAC cu oranj.

Sursa: Portalul de date privind sărăcia și echitatea, Banca Mondială.

DINAMICA SĂRĂCIEI

Declinul sărăciei a stagnat în 2015. În pofida creșterii economice negative în 2015, rata sărăciei, măsurată conform pragului internațional de sărăcie pentru țările cu venituri medii la limita superioară de 5,5 dolari SUA/zi PPC, a fost redusă de la 18,4 la sută în 2014 la un nivel de 16,2 la sută în 2015. Trebuie de menționat, că Republica Moldova este în prezent clasificată de Banca Mondială ca țară cu venituri medii la limita inferioară, pentru care pragul de sărăcie nou adoptat este 3,2 dolari SUA/zi, iar la acest nivel incidența sărăciei se situa sub 1 la sută în 2016. Din acest motiv, prezenta notă se referă la dinamica sărăciei bazată pe pragul de 5,5 dolari SUA/zi pentru țările cu venituri medii la limita superioară. După cum se poate observa din Figura 7, dinamica sărăciei în ultimul deceniu la diferite praguri de sărăcie PPC, precum și în comparație cu rata sărăciei pe plan național, a fost consecventă în ultimul deceniu.

FIGURA 7: EVOLUȚIA SĂRĂCIEI ÎN FUNCȚIE DE PRAGURILE INTERNAȚIONALE ȘI NAȚIONALE DE SĂRĂCIE: 2000-2016

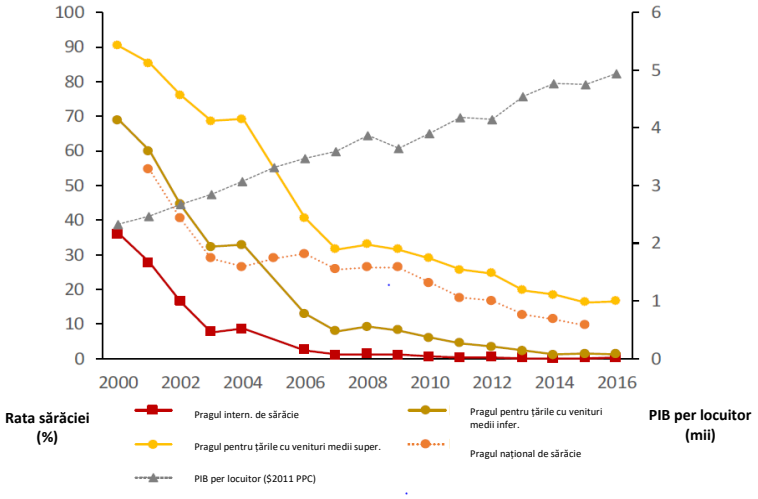

Sursa: Portalul de date privind sărăcia și echitatea, Banca Mondială.

Conform standardelor EAC, sărăcia în Republica Moldova este relativ amplă, dar redusă în contextul grupurilor de venituri. Pe baza pragului sărăciei de 5,5 dolari SUA/zi pentru țările cu venituri medii la limita superioară, sărăcia în Republica Moldova este relativ amplă, situată la nivel de 16,5 la sută din populație în 2016, la fel și comparativ cu alte țări din grupul ECCEE (Belarus și Ucraina), care prezintă rate ale sărăciei mai mici de 1 la sută și, respectiv, 6,4 la sută. Sărăcia în Republica Moldova este mai puțin prevalentă decât în țări, precum Armenia și Georgia, unde aceasta depășește 40 la sută din populație, sau Tadjikistan și Republica Kîrgîzstan, unde mai mult de jumătate din populație își duce existența cu mai puțin de 5,5 dolari SUA/zi, sau chiar în țările balcanice, precum Kosovo și Macedonia, unde incidența sărăciei depășește 20 la sută din populație.

FIGURA 8: RATA SĂRĂCIEI CONFORM PRAGULUI INTERNAȚIONAL DE 5,5 DOLARI SUA/ZI PENTRU ȚĂRILE CU VENITURI MEDII LA LIMITA SUPERIOARĂ, REGIUNEA EAC

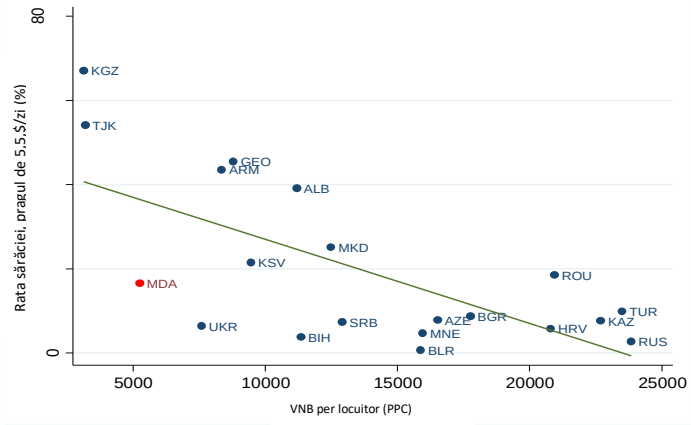

Sursa: Portalul de date privind sărăcia și echitatea, Banca Mondială.

Republica Moldova are o performanță bună privind incidența sărăciei comparativ cu celelalte țări cu venituri medii la limita inferioară și unele țări cu venituri medii la limita superioară. În timp ce incidența sărăciei în Republica Moldova poate fi relativ înaltă conform standardelor EAC, dacă comparăm Republica Moldova cu alte țări cu venituri medii la limita inferioară, incidența sărăciei în Moldova este foarte mică (vedeți Figura 9). O estimare bazată pe regresie, ținând cont de VNB per locuitor în Moldova în termeni PPC, sugerează o estimare a sărăciei de peste 60 la sută din populație – mult mai înaltă decât rata reală a sărăciei de 16,5 la sută. Chiar și în comparație cu țările cu venituri medii la limita superioară, incidența sărăciei conform pragului de 5,5 dolari SUA/zi în Republica Moldova este mai mică decât ar fi fost prognozată de VNB per locuitor (vedeți Figura 10).

FIGURA 9: SĂRĂCIA ÎN ȚĂRILE CU VENITURI MEDII LA LIMITA INFERIOARĂ

FIGURA 10: SĂRĂCIA ÎN ȚĂRILE CU VENITURI MEDII LA LIMITA SUPERIOARĂ

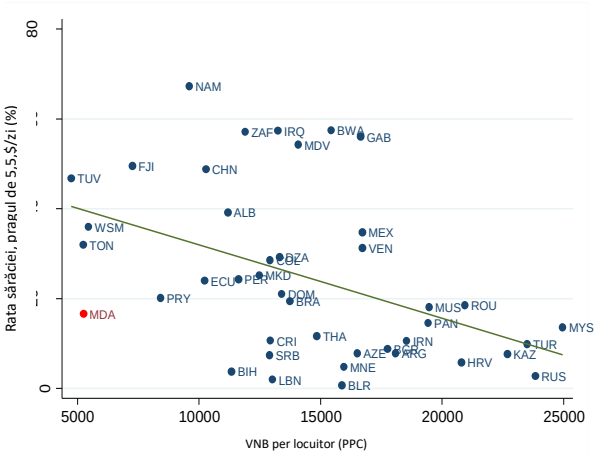

Note: Republica Moldova este prezentată de rând cu țările cu venituri medii la limita superioară în scop comparativ. Sursa: Povcalnet și WDI, Banca Mondială.

Anul 2016 a marcat efectul întârziat al recesiunii asupra ratei sărăciei, aceasta fiind situată la un nivel marginal mai înalt de 16,5 la sută, în pofida recuperării creșterii PIB-ului la peste 4 la sută de la an la an. La nivel sub-național, sărăcia a rămas stabilă în localitățile rurale și a crescut cu 0,7 puncte procentuale în localitățile urbane (vedeți Figura 11). Aceasta poate fi observată, de asemenea, în dinamica sărăciei regionale, nordul cel mai urbanizat și capitala înregistrând creșteri ale ratei sărăciei în 2016 (3 puncte procentuale la nord), în timp ce sărăcia la sud a continuat să scadă (vedeți Figura 12).

FIGURA 11. RATELE SĂRĂCIEI PE ZONE URBANE/RURALE, PROCENTE

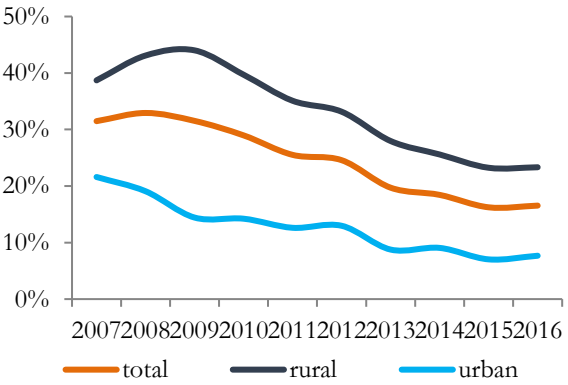

FIGURA 12. RATELE SĂRĂCIEI PE REGIUNI, PROCENTE

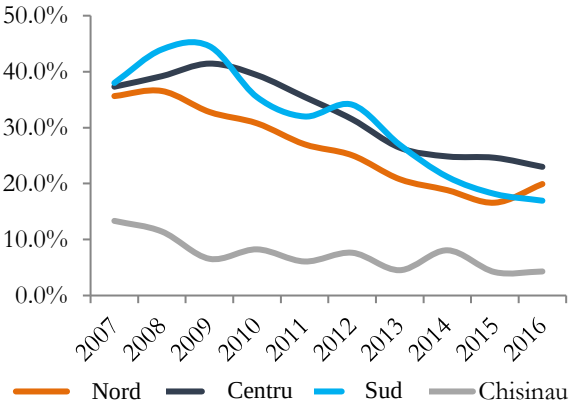

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC în Moldova.

Alte măsuri ale sărăciei demonstrează că sărăcia a devenit mai puțin profundă. În tandem cu rata sărăciei, decalajul sărăciei și decalajul sărăciei la pătrat au continuat să scadă până în 2015 și au rămas constante în perioada 2015-2016. Aceasta înseamnă că nu doar incidența sărăciei a fost redusă în timp, dar și gradul sărăciei în rândul persoanelor aflate sub pragul sărăciei s-a îmbunătățit în mod similar. Aceasta este valabil în special în cazul zonelor rurale, unde indicatorii de profunzime și severitate a sărăciei au fost mult mai mari în 2010 și au fost reduși mult mai rapid în perioada 2010-2016, comparativ cu zonele urbane. Profunzimea relativ mică a sărăciei poate facilita progresul continuu în reducerea ratei sărăciei pe viitor, ținând cont de distanța mai mică dintre nivelul bunăstării gospodăriilor sărace și pragul sărăciei. În același timp, aceasta vizează doar gospodăriile care traversează pragul sărăciei inferioare (adică, tranziția în afara limitelor sărăciei); o concentrație mare a gospodăriilor care depășesc ușor pragul sărăciei poate, de asemenea, determina revenirea în limitele sărăciei a multor gospodării în cazul unor șocuri negative asociate veniturilor sau al altor evenimente adverse.

FIGURA 13: INDICATORII DE PROFUNZIME ȘI SEVERITATE A SĂRĂCIEI, PROCENTE

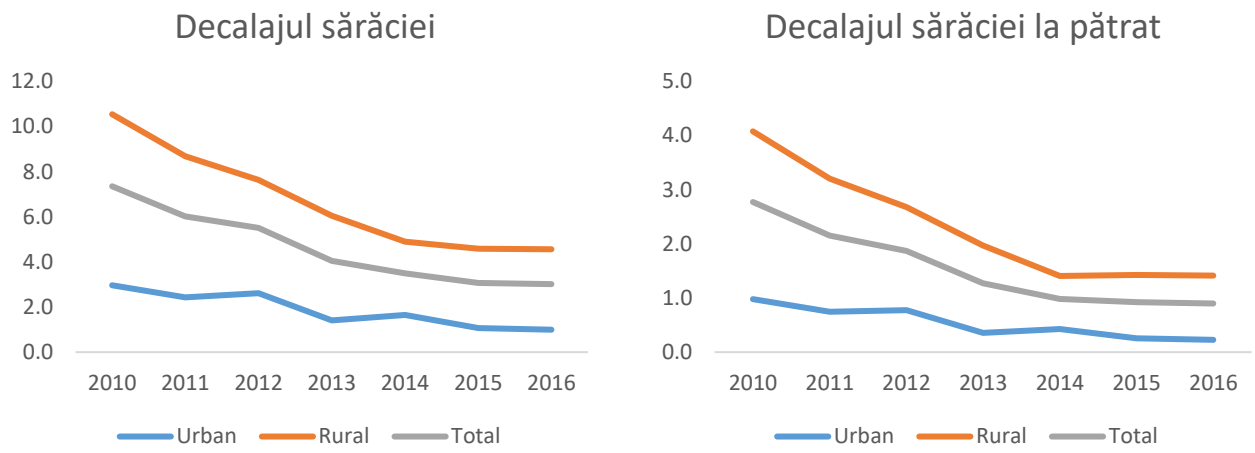

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC în Moldova.

Populația aflată sub pragul sărăciei rămâne preponderent vârstnică și îmbătrânește tot mai mult, constând din gospodării casnice cu raporturi de dependență mai mari. Unele caracteristici de bază ale profilului sărăciei sunt prezentate în Anexa 1 a actualizării. Sărăcia în Republica Moldova rămâne un fenomen preponderent rural, 80 la sută din cei săraci locuind în 2016 în zonele rurale (cu 1 punct procentual mai mult decât în 2011). De asemenea, sărăcia devine mai concentrată în rândul populației de vârstă activă, tendința fiind deosebit de evidentă prin prisma raporturilor mai mari de dependență în rândul celor săraci, în special privind raporturile de dependență pentru tineri, față de gospodăriile nesărace. În timp ce ratele sărăciei au înregistrat un declin mai rapid în rândul pensionarilor în perioada 2007-2016, comparativ cu ratele sărăciei în rândul adulților de vârstă aptă de muncă sau în rândul copiilor (vedeți Figura 14), rezultatul îmbătrânirii populației generale și tendințele emigrării s-au soldat în timp cu creșterea ponderii pensionarilor aflați sub pragul sărăciei (vedeți Figura 34); ponderea pensionarilor în grupul populației nesărace a crescut și mai mult în timp. De asemenea, populația aflată sub pragul sărăciei continuă să prezinte niveluri de studii reduse față de populația nesăracă, cu puține progrese în timp (vedeți Figura 36), și continuă să obțină angajări mai puțin sigure, fiind mai mult dependenți de agricultura de subzistență (vedeți Figura 38).

FIGURA 14: EVOLUȚIA RATELOR SĂRĂCIEI PENTRU GRUPURILE DE VÂRSTĂ PRINCIPALE

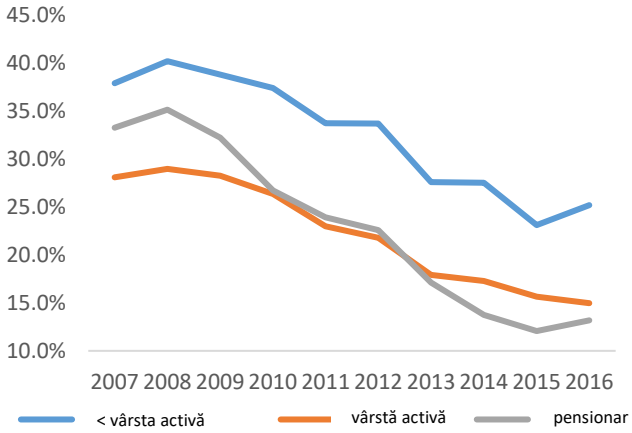

Sursa: Estimările colaboratorilor, bazate pe datele CBGC.

Declinul sărăciei nu a fost însoțit de expansiunea clasei de mijloc și multe persoane, care au reușit să scape de sărăcie, rămân în continuare vulnerabile la sărăcie. O modalitate complementară de vizualizare a evoluției distribuției este prisma clasei economice (vedeți Caseta 2 pentru definiții). După cum prezintă Figura 15, în timp ce ponderea populației aflate sub

pragul sărăciei de 5,5 dolari SUA/zi a înregistrat un declin stabil în ultimul deceniu, ponderea clasei de mijloc (cei din grupul 11-28 dolari SUA, în conformitate cu raportul recent Contractul social în regiunea EAC) a rămas stabilă, situată la un nivel puțin mai mic de o pătrime din populație. Tranziția principală din ultimul deceniu a fost de la grupul aflat sub pragul sărăciei spre grupul aflat de-asupra pragului sărăciei, dar rămași în continuare vulnerabili la sărăcie cu o probabilitate de 5 la sută. Astfel, trei pătrimi din populația Republicii Moldova erau săraci sau vulnerabili la sărăcie în 2009, iar trei pătrimi din populație erau în aceeași situație în 2016. Mai mult ca atât, se poate constata că, în timp ce sărăcia a rămas per ansamblu stabilă, în pofida recesiunii din 2015, a fost înregistrată o creștere substanțială a cotei populației vulnerabile în perioada 2014-2016 (5 puncte procentuale).

FIGURA 15: EVOLUȚIA CLASEI ECONOMICE ÎN TIMP ÎN REPUBLICA MOLDOVA

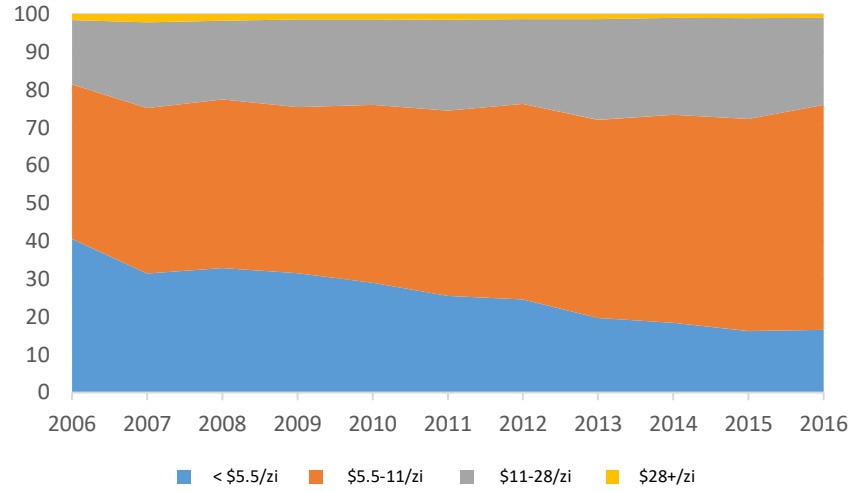

Sursa: Portalul de date privind sărăcia și echitatea, Banca Mondială.

CASETA 2: ANALIZA DISTRIBUȚIEI VENITURILOR PRIN PRISMA CLASEI ECONOMICE

Atenția sporită față de inegalitate și rolul clasei de mijloc s-au soldat cu un accent reînnoit asupra conceptului de clase economice. Împărțirea distribuției veniturilor în câteva clase economice prezintă avantajul lărgirii aspectelor distribuționale de la distincția principală dintre săraci și nesăraci, reflectând în același timp îngrijorările legate de mobilitate și siguranță economică, exprimate în sondajele de opinii.

Una din modalitățile de definire a claselor economice, explorată în raportul emblematic recent privind contractul social în regiunea EAC (Banca Mondială, 2018), este analiza clasei de mijloc în termeni absoluți, fapt ce înseamnă definirea unui prag fixat în termeni PPC, care permite astfel compararea persoanelor cu același nivel de bunăstare în diferite țări. Pragurile absolute din studiu sunt bazate pe abordarea vulnerabilității în funcție de probabilitatea prognozată a sărăciei (în acest caz, o probabilitate de 5 la sută) pe baza datelor disponibile, pentru o perioadă de patru ani, și calculat pe baza caracteristicilor observate ale gospodăriilor casnice, inclusiv a activelor gospodăriilor. Această abordare generează următoarele clase de venituri:

Săraci, sub pragul de 5,5 dolari SUA/zi PPC pe baza PCI 2011.
Vulnerabili, în limitele a 5,5-11 dolari SUA/zi.
Clasa de mijloc, în limitele a 11–28 dolari SUA/zi.
Clasa superioară, peste 28 dolari SUA/zi.

Sursa: Banca Mondială. 2018. Parcursul spre un nou contract social: Abordarea tensiunilor distribuționale în Europa și Asia Centrală. Raport emblematic, regiunea EAC. Washington, DC: Banca Mondială.

2. PRINCIPALII FACTORI DETERMINANȚI AI PROSPERITĂȚII PARTAJATE ÎN PERIOADA 2011-2016

Modelele creșterii economice în Republica Moldova au rămas incluzive, însă rata creșterii cheltuielilor per locuitor a încetinit în ultimii ani. Pentru cea mai recentă perioadă (2011-2016), creșterea cheltuielilor per locuitor în grupul B40 a încetinit la mai puțin de 3 la sută anual. Ca și în anii precedenți, principalele surse de creștere a veniturilor disponibile, în special la limita inferioară a distribuției veniturilor, erau pensiile și remiterile. Suplimentar, pensiile au o importanță tot mai mare în timp ca sursă de venituri, în conformitate cu evoluția profilului de vârstă al populației. În tandem cu emigrarea continuă a populației de vârstă activă, aceasta prezintă provocări pentru prosperitatea partajată pe viitor, deoarece multe gospodării generează mijloace de subzistență din surse de venituri dificil de menținut în mediul demografic și economic existent.

Creșterea cheltuielilor în grupul B40 a încetinit în timp în termeni absoluți, însă prosperitatea partajată rămâne pozitivă. În perioada 2006-2013, cheltuielile per locuitor în grupul B40 au crescut cu aproximativ 5 la sută anual – peste nivelul majorității țărilor EAC, care au fost mult mai afectate de criza financiară precedentă. Pentru cea mai recentă perioadă (2011-2016), creșterea cheltuielilor per locuitor în grupul B40 a încetinit la mai puțin de 3 la sută anual. În același timp, rata generală a creșterii economice pentru aceeași perioadă în Republica Moldova a fost puțin peste nivelul zero, astfel încât bunăstarea la limita inferioară a distribuției a continuat să crească într-un ritm mai rapid, în pofida încetinirii absolute totale (vedeți Figura 16).

FIGURA 16: EVOLUȚIA ÎN TIMP A PROSPERITĂȚII PARTAJATE ÎN ȚĂRILE EAC

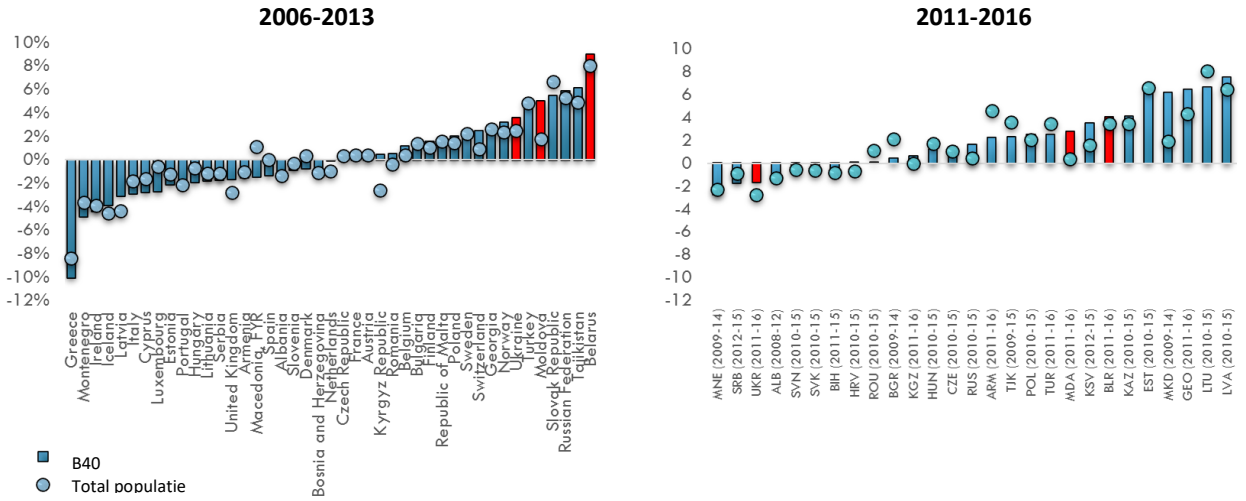

Sursa: Portalul de date privind sărăcia și echitatea, Banca Mondială.

Pensiile și remiterile rămân principalii factori care contribuie la creșterea veniturilor disponibile atât în grupul B40, cât și în grupul T60. Evaluarea sărăciei realizată de Banca Mondială (Banca Mondială, 2016)[2] a constatat importanța pensiilor și remiterilor în calitate de factori esențiali pentru creșterea generală a veniturilor. Acesta continuă să fie cazul Republicii Moldova – decompoziția Shapley a veniturilor disponibile în perioada 2011-2016 denotă că pensiile și remiterile au contribuit împreună cu 86 la sută din creșterea totală a veniturilor disponibile în grupul B40. În grupul T60, toate creșterile s-au datorat pensiilor și remiterilor, deoarece alte surse de venituri au înregistrat un declin în perioada respectivă. Atât pensiile, cât și remiterile, au crescut mai rapid în zonele rurale (la fel și veniturile totale disponibile), deși trebuie remarcat faptul că, în zonele rurale, pensiile și remiterile au crescut mai rapid în rândul populației T60, în timp ce, în zonele urbane, B40 înregistrează rate de creștere mai rapide ale acestor componente de venituri în termeni relativi, deși rata anuală de creștere a fost mai mică decât în zonele rurale. O remarcă importantă despre decompoziția Shapley este că aceasta se

[2] Banca Mondială. 2016. Reducerea sărăciei și prosperitatea partajată în Republica Moldova: Progrese și perspective. Actualizare privind sărăcia, Washington, DC: Banca Mondială.

bazează pe ratele de creștere a veniturilor disponibile, în timp ce cifrele principale aferente prosperității partajate se bazează pe ratele de creștere a cheltuielilor gospodăriilor. Figura 17 A trasează dinamica comparativă a ratelor creșterii cheltuielilor și veniturilor pentru grupurile B40 și T60 în perioada 2007-2016. Putem observa că ratele de creștere a veniturilor și cheltuielilor în grupul B40 sunt foarte strâns corelate pe întreaga perioadă. Dinamica veniturilor și a cheltuielilor în grupul T60 prezintă, de asemenea, modele similare pe parcursul perioadei, veniturile crescând într-un ritm ceva mai mare. Congruența dintre dinamica consumului și a veniturilor oferă încredere suplimentară în utilitatea decompoziției Shapley în explicarea nu doar a dinamicii creșterii veniturilor, ci și a cheltuielilor.

FIGURA 17: CONTRIBUȚIILE SURSELOR DE VENITURI ÎN CREȘTEREA TOTALĂ A VENITURILOR DISPONIBILE

A: Dinamica comparativă a veniturilor și consumului, 2007-2016

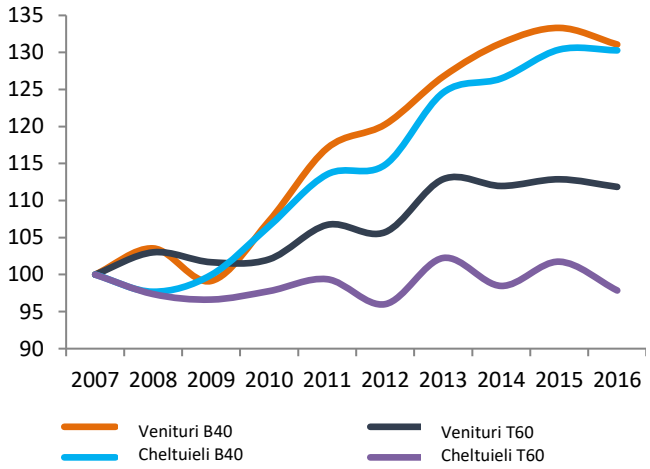

B: Decompoziția Shapley a creșterii veniturilor disponibile

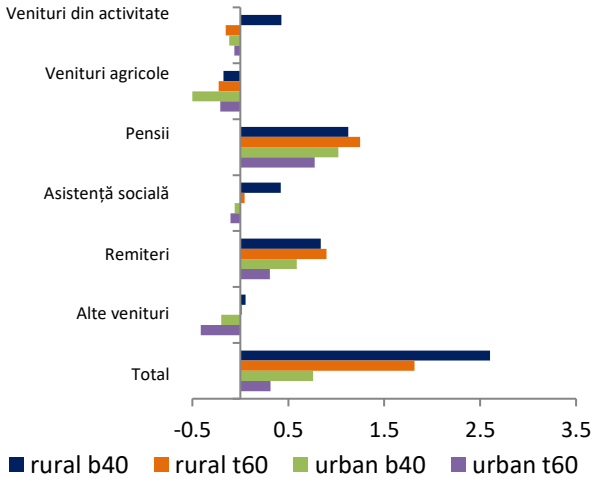

Sursa: Calculele colaboratorilor, bazate pe datele CBGC.

Asistența socială a sprijinit creșterea veniturilor disponibile la limita inferioară a distribuției. În timp ce sursele principale de creștere a veniturilor au fost pensiile și remiterile în cadrul întregii distribuții a bunăstării, în special pentru populația din chintila inferioară, asistența socială a contribuit, de asemenea, cu o cincime din totalul creșterii veniturilor disponibile, iar pentru chintilele 2-5 – contribuția asistenței sociale a fost neînsemnată (vedeți Figura 18). Potrivit evaluării sărăciei din 2016 (Banca Mondială, 2016), aceasta corespunde designului sistemului de asistență socială – programele principale direcționate (Ajutor Social) și alocațiile pentru încălzire în perioada rece a anului, care intenționează să ajute cele mai vulnerabile gospodării, sunt relativ bine direcționate, dar acoperirea lor nu este vastă.

FIGURA 18: DECOMPOZIȚIA SHAPLEY A CREȘTERII VENITURILOR DISPONIBILE, PE CHINTILE

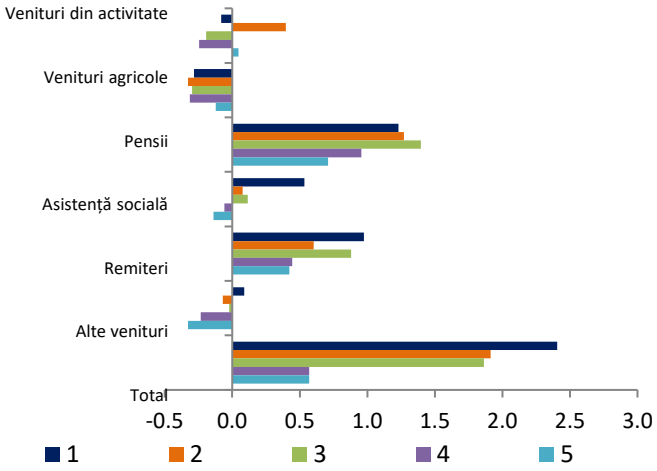

Sursa: Calculele colaboratorilor, bazate pe datele CBGC.

Principalele surse de creștere a veniturilor disponibile sunt o reflectare a componenței veniturilor gospodăriilor, care a înregistrat creșterea importanței remiterilor, în special în grupul B40, și o scădere a importanței veniturilor din activitate. Gospodăriile din spațiul rural, atât în grupul B40, cât și în grupul T60, continuă să depindă mult mai mult de veniturile agricole comparativ cu gospodăriile urbane, unde contribuția venitului agricol în nivelul bunăstării gospodăriilor casnice rămâne marginală. Ponderea sporită a veniturilor agricole (19 la sută din total pentru populația rurală B40 în 2016) determină volatilitatea veniturilor lor și vulnerabilitatea la factori externi, cum ar fi condițiile meteorologice. O altă diferență majoră în perioada 2011-2016 este creșterea ponderii remiterilor în rândul populației rurale B40 – în rândul populației urbane B40 ponderea pensiilor a crescut în medie de la 9 la sută până la 11 la sută în perioada 2011-2016, iar în rândul populației rurale B40, de la 14 la sută până la 21 la sută din total. Contribuția veniturilor obținute din activitate în totalul bunăstării gospodăriilor casnice a scăzut cu 5 puncte procentuale în rândul populației urbane B40 (de la 55 la sută la 50 la sută din total) și cu 2 puncte procentuale în rândul populației rurale B40 (de la 33 la sută la 31 la sută).

FIGURA 19. STRUCTURA VENITURILOR, TOTAL B40

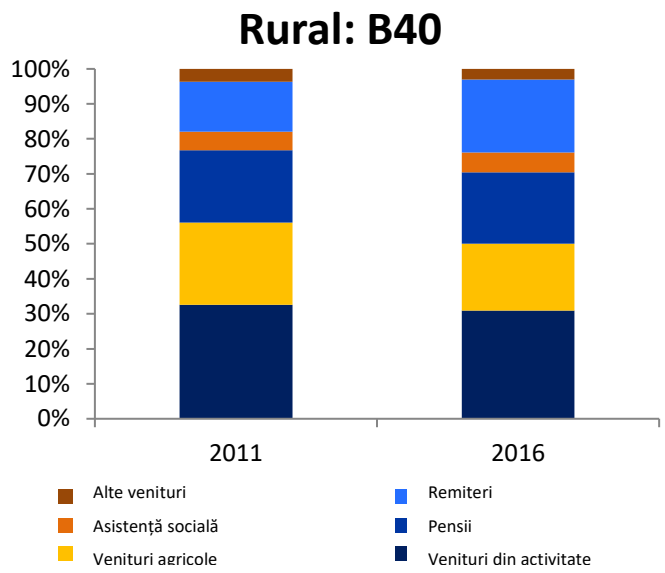

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, calculele colaboratorilor Băncii Mondiale.

FIGURA 20. STRUCTURA VENITURILOR, TOTAL T60

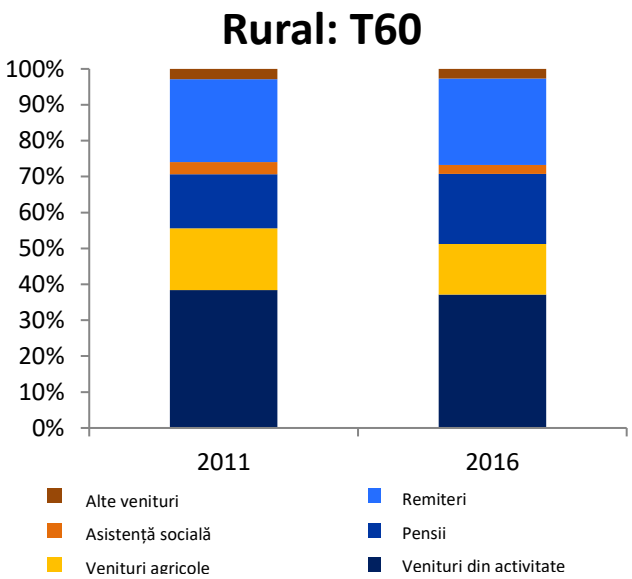

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, calculele colaboratorilor Băncii Mondiale.

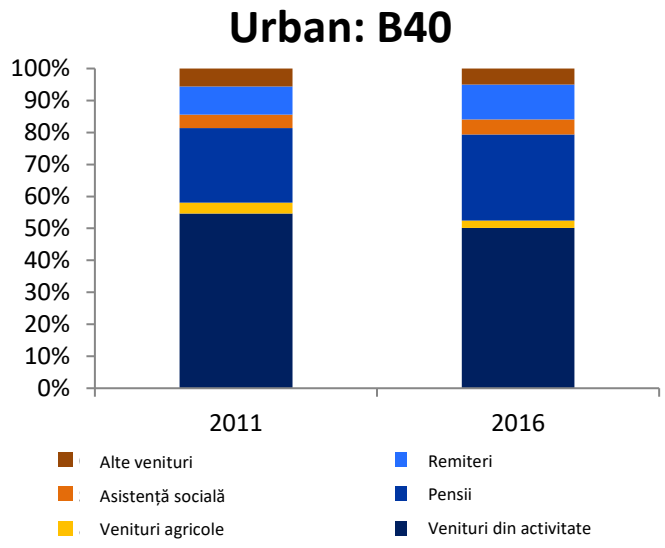

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, calculele colaboratorilor Băncii Mondiale.

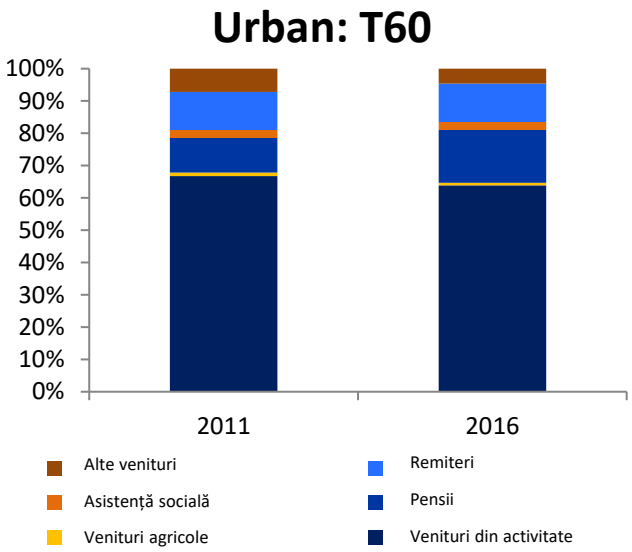

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, calculele colaboratorilor Băncii Mondiale.

Pensiile devin o sursă tot mai importantă de venituri, în corespundere cu evoluția profului de vârstă al populației. În rândul populației urbane B40, ponderea pensiilor în totalul veniturilor disponibile a crescut cu 4 puncte procentuale, de la 23 la sută până la 27 la sută, iar în rândul populației urbane T60 ponderea a crescut cu 5 puncte procentuale (de la 11 la sută până la 16 la sută). În spațiul rural, importanța pensiilor în nivelul bunăstării gospodăriilor crește, de asemenea, în jumătatea superioară a distribuției (rurale). Cota în creștere a pensiilor reflectă parțial îmbătrânirea populației – piramidele de vârstă pentru 2011 și 2016 prezintă o tranziție vizibilă a populației în distribuția vârstelor. Din 1990, vârsta medie în Republica Moldova a crescut mai rapid decât în întreaga regiune EAC și ar putea atinge vârsta de 47,4 ani până în 2060 – mai mare decât media regională sau media țărilor vecine, precum Bulgaria și România, în timp ce ponderea populației vârstnice ar putea să depășească dublul valorii actuale până în 2060, constituind 27 la sută (Banca Mondială, 2017).[3] Emigrarea rămâne în continuare o contribuție importantă atât la scăderea generală a populației, cât și la îmbătrânirea populației, în grupul persoanelor de vârstă activă, multe persoane fiind tinere.

FIGURA 21: EVOLUȚIA PROFILULUI DE VÂRSTĂ AL POPULAȚIEI, 2011-2016

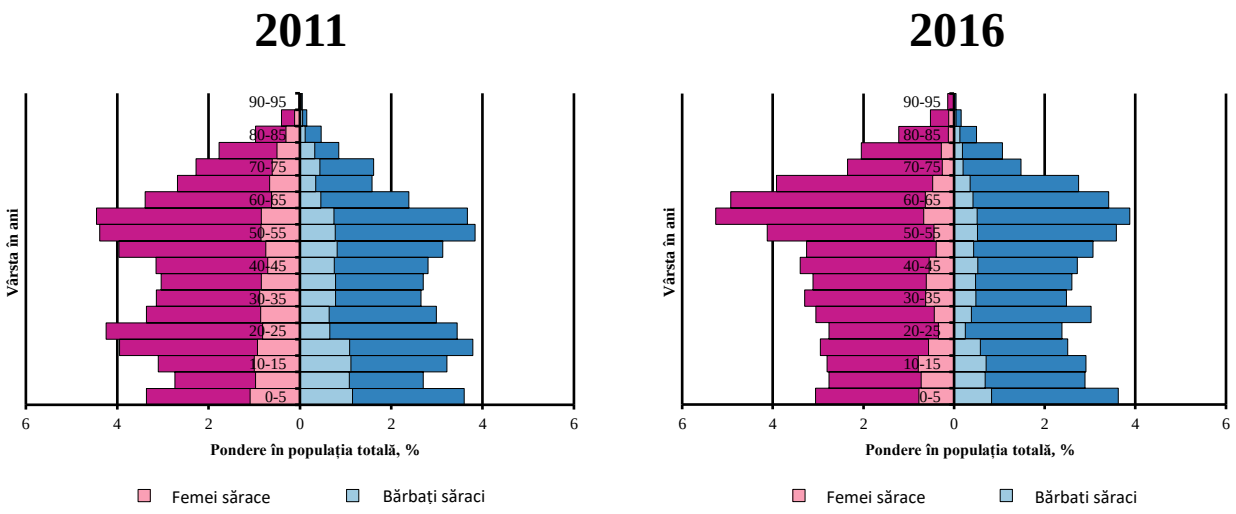

Sursa: Calculele colaboratorilor, bazate pe datele CBGC.

[3] Banca Mondială. 2017. O abordare a securității economice a persoanelor vârstnice în Republica Moldova prin prisma drepturilor omului. Banca Mondială, raport nr. 112339-MD. Washington, DC: Banca Mondială.

3. SUSTENABILITATEA PROSPERITĂȚII PARTAJATE: PRIN PRISMA ACTIVELOR

Populația din cele două chintile în Republica Moldova diferă semnificativ de populația T60 prin prisma câtorva aspecte esențiale legate de capacitatea lor de generare a veniturilor. În special, acestea au rate de dependență mai mari, niveluri mai mici de studii și locuri de muncă nesigure în rândul persoanelor ocupate în câmpul muncii. Fiind preponderent rurală, populația respectivă continuă să dispună de acces și mai redus la serviciile de bază. Îngrijorător, există o mică convergență observabilă în ultimii 5 ani în raport cu multe dintre aceste dimensiuni.

Sustenabilitatea prosperității partajate în timp depinde de stimularea capacității de generare a veniturilor a gospodăriilor aflate la limita inferioară a distribuției veniturilor. Republica Moldova a înregistrat progrese considerabile în raport cu reducerea sărăciei și susținerea creșterii favorabile incluziunii în ultimul deceniu. Totuși, după cum au menționat secțiunile anterioare, ritmul reducerii sărăciei a încetinit în ultimii ani, iar creșterea veniturilor, în timp ce continuă să fie mai puternică pentru gospodăriile cu venituri mici, a fost mult mai mică în termeni absoluți în ultimii ani. În tandem cu provocările legate de îmbătrânirea populației, aceasta produce îngrijorări privind viabilitatea prosperității partajate pe viitor. Pentru a obține detalii suplimentare, această secțiune, ghidată parțial de cadrul de active recent propus (vedeți Caseta 3), analizează dacă unele dezavantaje structurale ale gospodăriilor cu venituri mici, conexe capacității lor de generare a veniturilor, au înregistrat tendințe de îmbunătățire în timp.

CASETA 3: EVALUAREA PROSPERITĂȚII PARTAJATE: CADRUL DE ACTIVE

Bussolo și Lopez-Calva (2014) propun un cadru unificat de evaluare a prosperității partajate în regiunea Europa și Asia Centrală (și în alte părți). În acest cadru, numit *cadrul activelor*, capacitatea unei gospodării de a obține venituri este determinată de un set de active (umane, sociale, financiare, fizice), și de modul în care aceste active sunt folosite. În special, pot fi identificate următoarele componente:

- **Active**: Capacitatea gospodăriilor de a contribui productiv la creșterea generală depinde de activele de care dispun (de exemplu, capital uman, precum studii și sănătate, proprietăți, active financiare.
- **Intensitatea utilizării:** Generarea veniturilor depinde de utilizarea activelor (de exemplu, studiile și sănătatea folosite pentru angajare ca modalitate de obținere a veniturilor din activitate).
- **Prețuri**: De asemenea, depinde de câștigurile din utilizarea activelor (de exemplu, salarii, venituri din locațiune).
- **Transferuri**: Completată de "venituri necomerciale" sin surse private (de exemplu, remiteri) și publice (de exemplu, asistență socială).

Sursă: Bussolo, Maurizio și Luis-Felipe Lopez-Calva. 2014. "Prosperitatea partajată: Parcursul în Europa și Asia Centrală." Studiile privind regiunea Europa și Asia Centrală. Washington, DC: Banca Mondială.

Grupul B40 rămâne preponderent rural și, ca atare, continuă să prezinte acces redus la serviciile de bază. Aproximativ trei sferturi din grupul B40 locuiau în zone rurale, și doar 10 la sută în orașe mari. Pentru comparație, doar 45 la sută din grupul T60 locuiau în spațiul rural și o treime în orașe mari, conform datelor din 2016. Aceasta implică acces limitat la piețe, locuri de muncă și servicii moderne. Într-adevăr, accesul la serviciile de bază, cum ar fi alimentarea cu apă, canalizarea, alimentarea centralizată cu apă caldă și gaz, rămâne limitat pentru grupul B40 față de grupul T60. Mai important, există doar o convergență parțială în raport cu accesul la servicii în timp, în special sub aspect de îmbunătățire a accesului la apă și canalizare. De asemenea, datorită concentrării mai mari în zonele rurale, grupul B40 și cei săraci prezintă, în medie, o probabilitate mai mare să dețină terenuri (ponderea populației care are terenuri în proprietate), dar mărimea parcelelor nu este mai mare și, în termeni per capita, volumul de teren utilizat pentru agricultură este în medie mai mic pentru grupul B40 decât pentru grupul T60. Evaluarea recentă a agriculturii mici în Republica Moldova (Banca Mondială, 2016b)[4] constată că proprietarilor mici le este mai dificil să comercializeze producția și să depășească diversele eșecuri ale pieței existente,

[4] Banca Mondială. 2016. Transformarea structurală a agriculturii de subzistență în Republica Moldova: Implicațiile pentru reducerea sărăciei și prosperitatea partajată. Evaluarea sărăciei în Republica Moldova. Raport nr. 105724-Md. Washington, DC: Banca Mondială.

astfel încât grupul B40 se confruntă cu provocări mai mari aferente agriculturii de subzistență, care devine o sursă mai importantă și viabilă de venituri pe viitor.

FIGURA 22: DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A GRUPURILOR B40 ȘI T60

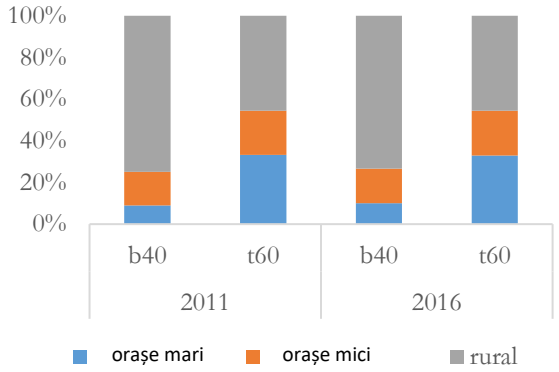

FIGURA 23: ACCESUL LA SERVICIILE DE BAZĂ

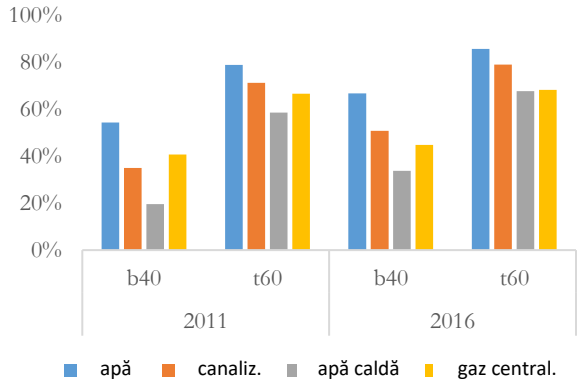

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC.

canaliz.

iile din grupul B40 au mai mulți membri dependenți per membru de vârstă activă, iar ratele de dependență au apacitatea gospodăriei de a câștiga venituri depinde esențial de ponderea membrilor gospodăriei care sunt, în principiu, capabili să câștige venituri. Altfel spus, gospodăriile cu o pondere mai mare a membrilor de vârstă activă și cote reduse de membri dependenți (copii sau vârstnici) ar avea o capacitate mai mare de a câștiga venituri, în sensul per capita, dacă persoanele de vârstă activă ar fi apte să obțină locuri de muncă plătite. Datele cercetării denotă că gospodăriile din grupul B40 sunt caracterizate de cote mai reduse de adulți de vârstă activă comparativ cu grupul T60 și de rate sporite de dependență a tinerilor (0,79 în grupul B40 în 2016, față de 0,42 pentru grupul T60). Mai mult ca atât, în timp ce rata de dependență a tinerilor a fost redusă în grupul T60 în perioada 2011-2016, pentru populația B40 rata dependenței tinerilor a crescut în aceeași perioadă, soldându-se cu o divergență între aceste două grupuri în 2011 și 2016 (vedeți Figura 25) și prezentând o provocare pentru o creștere economică favorabilă incluziunii, cel puțin în "spațiul veniturilor de piață", utilizând terminologia CEQ.

FIGURA 24. PONDEREA POPULAȚIEI PE GRUPURI DE VÂRSTĂ, PROCENTE

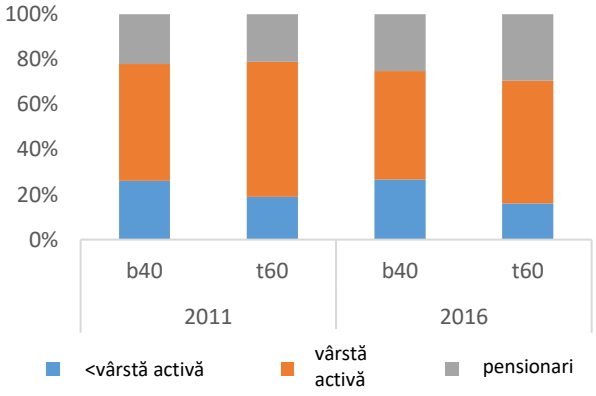

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC.

FIGURA 25. RAPORTUL DE DEPENDENȚĂ

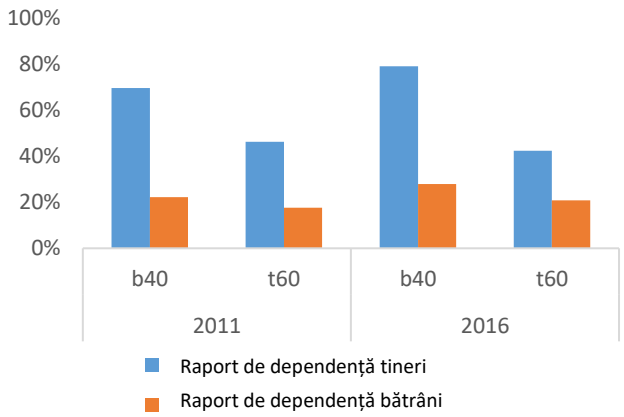

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC.

Grupurile sărace și B40 prezintă niveluri mult mai mici de studii față de grupul T60. Deși nivelurile medii de studii în Republica Moldova (și în alte țări post-sovietice) sunt destul de mari (doar 1 la sută din cei cu vârsta de 12 ani și cei mai în vârstă nu au studii primare); nivelul de studii variază în funcție de distribuție. Grupul B40 și segmentele sărace prezintă tendința să aibă niveluri de învățământ primar sau secundar, în timp ce grupurile T60 și nesărace dispun mai frecvent de

studii terțiare. Ponderea persoanelor cu diplome universitare în grupul T60 este de aproape trei ori mai mare decât în rândul celor din grupul B40. Suplimentar, nu se atestă o convergență evidentă în nivelurile de studii între grupurile B40 și T60 în perioada 2011-2016. Această dotare educațională inferioară continuă să restrângă competitivitatea grupului B40 pe piața muncii.

FIGURA 26. PONDEREA POPULAȚIEI CONFORM NIVELULUI DE STUDII (22+), PROCENTE

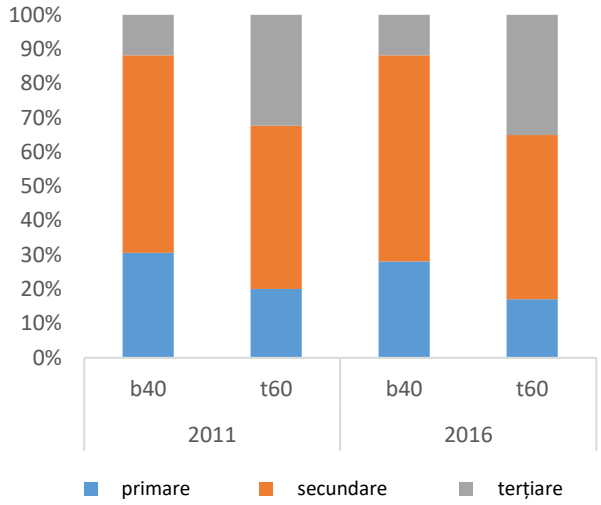

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC.

Auto-evaluările de sănătate ale persoanelor din grupurile B40 și T60 sunt similare, însă o cotă mai mare din grupul B40 nu dispune de asigurări medicale. Sănătatea este un atu important, precum este și educația, deoarece sănătatea precară poate afecta productivitatea sau șansele de angajare. Potrivit datelor CBGC, persoanele din cele două chintile inferioare au autoevaluări similare ale sănătății lor ca și persoanele din grupul T60 (de fapt, ponderea persoanelor fin grupul B40 care susțin că sănătatea lor este bună era puțin mai mare în 2016 comparativ cu persoanele din grupul T60 (vedeți Figura 27)), dar, în același timp, un sfert din persoanele din grupul B40 nu dispun de asigurări medicale sau nu pot spune dacă dispun de asigurări medicale (17 la sută în grupul T60), astfel încât pentru o proporție mai mare din grupul B40 bunăstarea lor este vulnerabilă la șocurile de sănătate, care pot implica plăți suplimentare din buzunarul propriu.

FIGURA 27: PONDEREA POPULAȚIEI CONFORM STĂRII DE SĂNĂTATE, PROCENTE

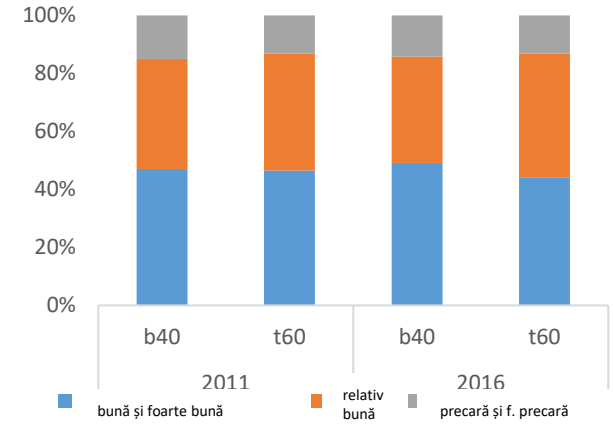

FIGURA 28. ACCESUL LA ASIGURARE MEDICALĂ

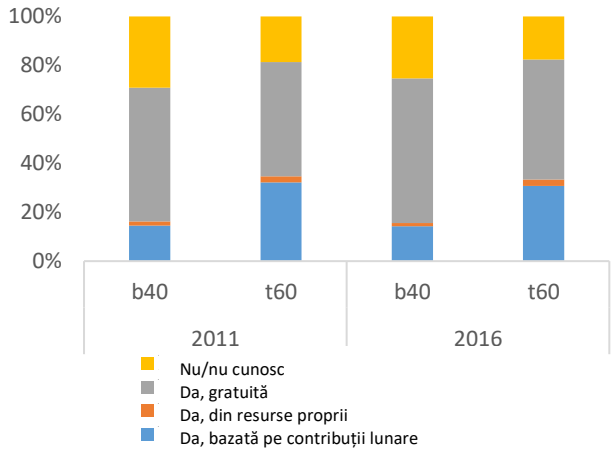

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC.

Din cauza nivelului redus de studii, persoanele din grupul B40 și gospodăriile sărace au mai puține oportunități pe piața muncii și prezintă rezultate mai slabe. Structura ocupării forței de muncă este destul de diferită pentru persoanele aflate la limita superioară și la limita inferioară a distribuției, deși ratele agregate de ocupare a forței de muncă și șomaj sunt similare. Grupul B40 și gospodăriile sărace sunt mai puțin ocupate în câmpul muncii și, deseori, auto-angajate, în special în sectorul agricol, care este asociat cu locuri de muncă de calitate inferioară (vedeți Figura 29, Figura 30). Persoanele angajate în agricultură sunt mai susceptibile diferitor șocuri, inclusiv recolte proaste și volatilitatea prețurilor la produse alimentare. Aceasta este relevant nu doar pentru gospodăriile rurale, dar și pentru gospodăriile urbane.

FIGURA 29. PONDEREA POPULAȚIEI PE TIPURI DE ANGAJARE, RURAL

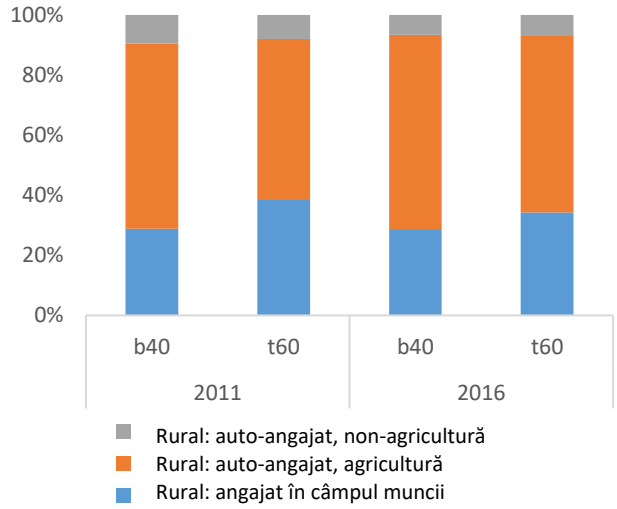

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC.

FIGURA 30. PONDEREA POPULAȚIEI PE TIPURI DE ANGAJARE, URBAN

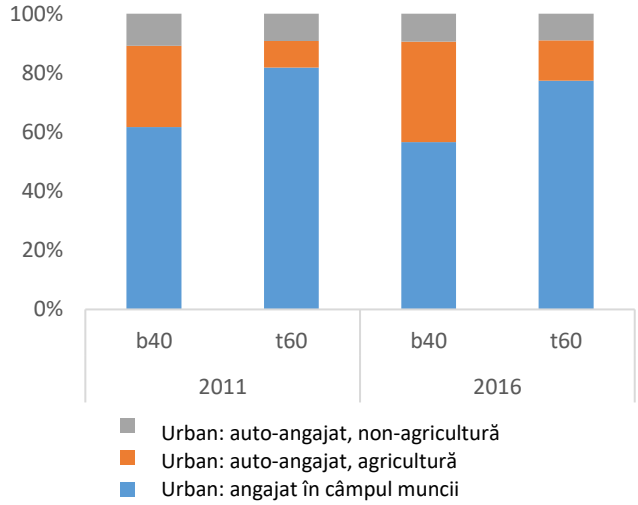

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC.

Privațiunea obiectivă, atât monetară, cât și nemonetară, este reflectată, de asemenea, în măsurile bunăstării auto-raportate. Doar 7 la sută din persoanele din grupul B40 consideră că situația financiară a gospodăriei lor este bună sau foarte bună, comparativ cu 14 la sută din grupul T60 (și doar 5 la sută din cei săraci). Circa un sfert din persoanele din grupul B40 și aproximativ o treime din săraci considerau că situația financiară a gospodăriei lor este precară sau foarte precară în 2016. Există unele îmbunătățiri în percepția situației financiare în perioada 2011-2016, consecvente cu reducerea sărăciei în aceeași perioadă.

FIGURA 31: BUNĂSTAREA SUBIECTIVĂ, CONFORM CLASIFICĂRII B40/T60

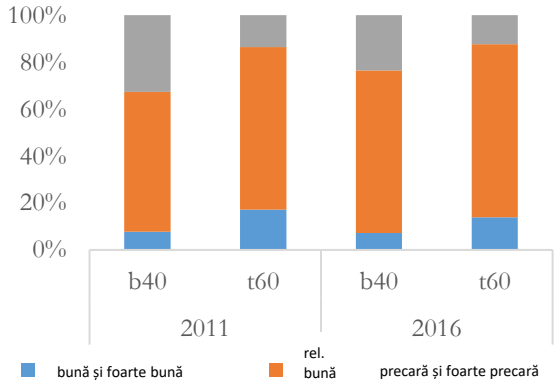

FIGURA 32: BUNĂSTAREA SUBIECTIVĂ, CONFORM STATUTULUI DE SĂRĂCIE

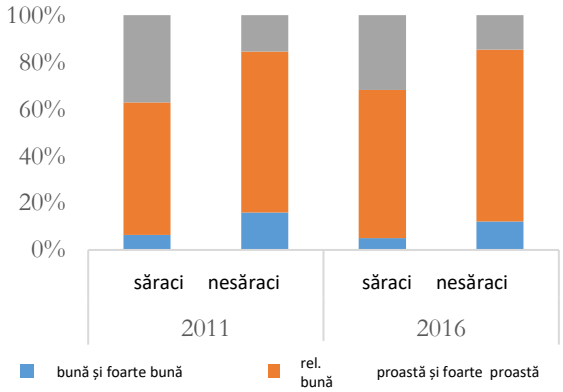

Sursa: Calculele colaboratorilor Băncii Mondiale, bazate pe datele CBGC.

CONCLUZII

Republica Moldova a demonstrat în ultimul deceniu progrese solide în raport cu reducerea sărăciei și prosperitatea partajată. Cu toate acestea, ritmul reducerii sărăciei a încetinit în ultimii ani și a stagnat în 2016, după un an de recesiune în 2015, iar creșterea veniturilor disponibile, în timp ce continuă să fie favorabilă incluziunii, a fost mult mai redusă în termeni absoluți în perioada 2011-2016, față de 2006-2013 . Progresele adiționale în raport cu reducerea sărăciei vor fi dificile, parțial din cauza inegalității deja reduse. Mai mult ca atât, reducerea sărăciei în ultimul deceniu nu a fost asociată cu expansiunea clasei de mijloc – multe persoane care au ieșit din sărăcie în trecut rămân în continuare vulnerabile în sensul probabilității de a reveni în sărăcie. Îmbătrânirea populației în Republica Moldova reprezintă o provocare suplimentară pentru viitorul prosperității partajate, deoarece sursele principale de creștere a veniturilor disponibile pentru grupul B40 au fost în trecut remiterile și pensiile, precum și transferurile de asistență socială la limita inferioară a distribuției veniturilor. Populația de vârstă activă în declin (parțial din cauza emigrării continue) va exercita o presiune suplimentară asupra sistemului de pensii. Persoanele aflate la limita inferioară a distribuției veniturilor se bazează, de asemenea, mai mult pe veniturile agricole care sunt volatile, în parte datorită productivității reduse a agriculturii de subzistență în Republica Moldova. În final, cadrul de active evidențiază faptul că, în pofida progreselor înregistrate în raport cu reducerea sărăciei, capacitatea de generare a veniturilor a segmentelor sărace și a persoanelor din grupul B40 rămâne constrânsă de dotările mai mici cu active și de utilizarea lor mai puțin intensă, cu puțină convergență vizibilă în ultimii ani. Abordarea acestor provocări de natură mai structurală rămâne un factor-cheie pentru sustenabilitate ulterioară a reducerii sărăciei și a prosperității partajate în Republica Moldova.

ANEXA 1: CARACTERISTICILE PRINCIPALE ALE PROFILULUI SĂRĂCIEI

FIGURA 33: COMPOZIȚIA GEOGRAFICĂ A GRUPURILOR SĂRACE ȘI NESĂRACE

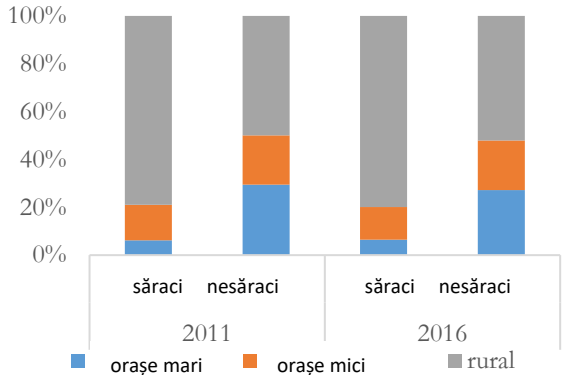

FIGURA 34: COMPOZIȚIA DE VÂRSTĂ A GRUPURILOR SĂRACE ȘI NESĂRACE

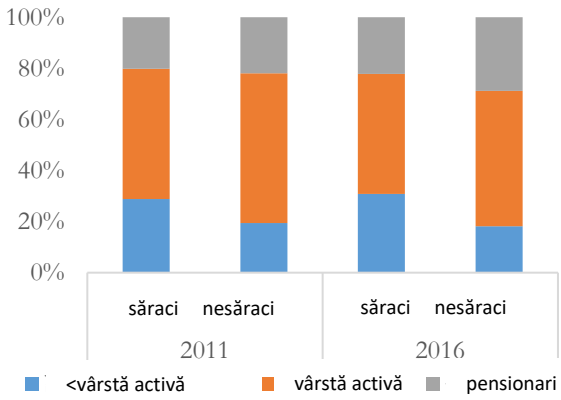

FIGURA 35: STRUCTURILE GOSPODĂRIILOR GRUPURILOR SĂRACE ȘI NESĂRACE

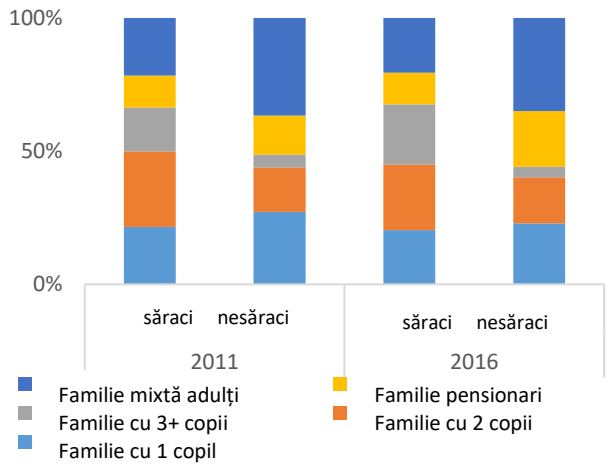

FIGURA 36: STRUCTURA EDUCAȚIONALĂ A GRUPURILOR SĂRACE ȘI NESĂRACE

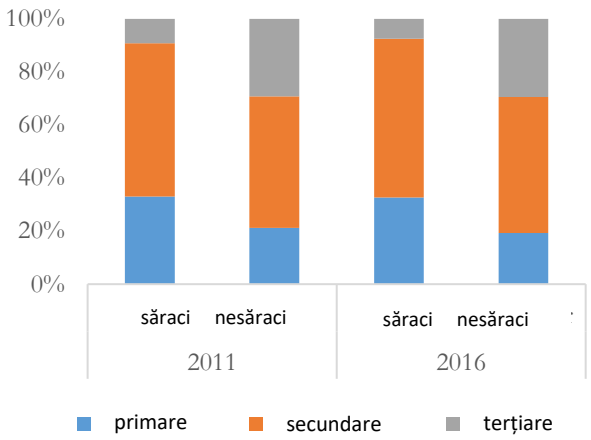

FIGURA 37: RAPORTURILE DE DEPENDENȚĂ ÎN CADRUL GRUPURILOR SĂRACE ȘI NESĂRACE

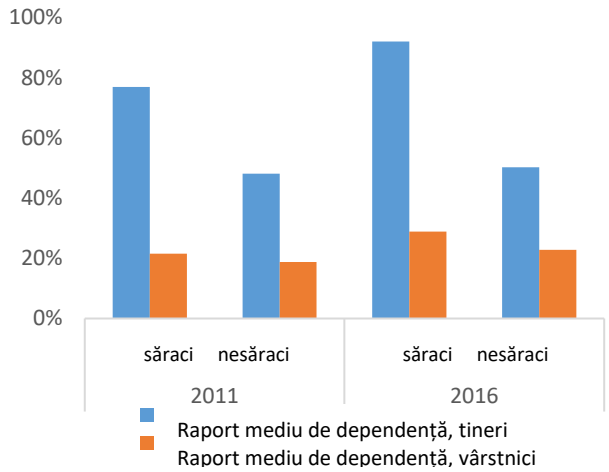

FIGURA 38: COMPOZIȚIA TIPURILOR DE OCUPARE ALE GRUPURILOR SĂRACE ȘI NESĂRACE

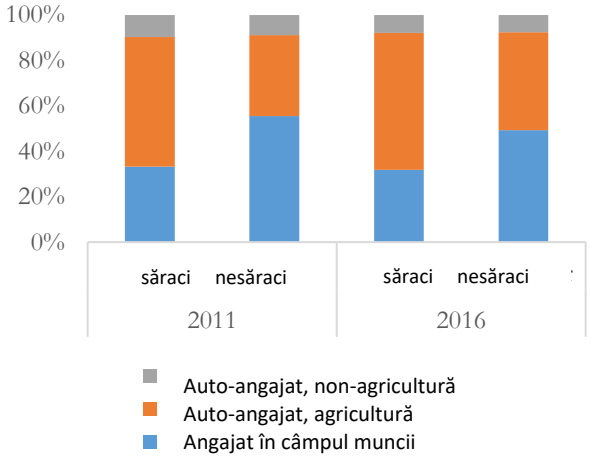

Sursa: Estimările colaboratorilor, bazate pe datele CBGC.